

Organisasjonsnummer: 961381541
Foretaksnavn: Landbrukskontoret for Hadeland
Navn: Gro Vestues
Kontonummer: 20200704216
Adresse: Rådhusvegen 39
Postnr.: 2770 Jaren
Telefon: 61338438
Mobiltelefon: 48133769
E-post: gro.vestues@gran.kommune.no

Flere søkere:

Lunner kommune, Landbrukskontoret for Hadeland, 961381452, Gro Vestues, gro.vestues@gran.kommune.no, 48133769
Jevnaker kommune, Landbrukskontoret for Hadeland, 961381363, Gro Vestues, gro.vestues@gran.kommune.no, 48133769

Mottaker: Miljødirektoratet
Kopimottaker: Fylkesmannen i Oppland

SØKNAD

REFERANSENR.: 18S430C4

"Den dyktige bonden"

Type tiltak: Klimagassreducerende tiltak i andre sektorer - gjennomføring

Beskriv tiltaket, med vekt på hvem, hva, hvor og hvordan:

Landbruket er ei viktig næring på Hadeland, både som matprodusent og arealforvalter, det genererer viktige arbeidsplasser og vedlikeholder et vakkert kulturlandskap. Samtidig står landbruket nå, og i framtida, ovenfor store utfordringer.

På nasjonalt nivå står landbruket for 8 % av klimagassutslippene. På kommunalt/regionalt nivå står landbruket for en vesentlig større andel av utslippene. Næringa må så langt som mulig ta sin del av utslippsreduksjonene. Samtidig er landbruket en del av løsningen, ved å bruke biomasse som substitutt for fossile ressurser og ved å øke karbonopptak og lagring.

I tillegg til klimagassreduksjon må landbruket tilpasse seg endret klima og løse utfordringer i form av avrenning fra jordbruksareal til vassdrag, forurensning, tap av artsmangfold og reduksjon av viktige habitat som følge av opphørt skjøtsel. Samtidig gjør de politiske nasjonale rammene, at landbruket stadig må effektivisere og tenke økonomisk gevinst.

Landbruksnæringa på Hadeland ønsker å være godt rustet til å møte framtidens utfordringer og muligheter, og prosjektet "Den dyktige bonden" skal bidra ved å løfte kunnskapsnivået i næringa og gjøre dagens dyktige bønder enda bedre og mer bærekraftige. «Den dyktige bonden» prosjektet er en fireårig storsatsing på klima- og miljøarbeidet i landbruket på Hadeland. Lokale gårdbrukere skal få økt kompetanse og tilrettelegging til å drive ennå bedre landbruk som gir mer bærekraftig ressursforvaltning, økt

konkurranseskraft og økonomisk lønnsomhet. "Den dyktige bonden", som har mye kompetanse og er god agronom, driver også mer klimavennlig, miljøvennlig og er den mest effektive matprodusenten. Den som utnytter tilgjengelige ressurser på best vis, vil være vinneren økonomisk, og den beste klimabonden. Prosjektet vil også være viktig for omdømmebygginga til næringa og vise at landbruket er villig til, og evner, å gjøre en forskjell i sin drift, for å gjøre noe med dagens klimautfordringer. For å få til dette trengs det trenger kommunene ytterligere ressurser, og vil ansette en prosjektleder i perioden 2018-2021 som skal følge opp tiltak forankret i landbruksplanen og klimaplanen, veilede gårdbrukere, og bidra til at det etableres pilotgårder og demonstrasjonsanlegg.

Hvordan vil tiltaket gi reduksjon i klimagassutslippene?

Nasjonalt kan landbruket redusere utslippene med 5 % i sektorene i transport, bygg og areal. 8 % av utslippene kan kuttes i melke- og kjøttproduksjonen. De resterende 7 % kan kuttes gjennom bedre dyrkings- og høstingsteknikker og driftstilpasninger, bedre drenering, tiltak rundt gjødsling og utnyttelse av biogass. m.m.

Energigården har på oppdrag fra Landbrukskontoret for Hadeland gjennomført en kartlegging av klima- og energidata for landbrukssektoren i kommunene Gran, Jevnaker og Lunner. Utredningen er basert på bruk av Energigårdens energi- og klimakalkulator, og presenterer en kalkyle på oversiktsnivå over energibruk, klimautslipp og potensiale for økt opptak og lagring av karbon uttrykt i CO₂-ekvivalenter for landbruket i kommunen. Den inkluderer også en tiltaksliste med foreslåtte prioriteringer. Denne tiltakslisten har vært veiledende for hvilke tiltak som prioriteres i landbruksplanen og klimaplanen - og følgelig i prosjektet «Den dyktige bonden» som har som hovedoppdrag å følge opp disse planene som gjelder for tidsperioden 2018-2021.

Kalkylen beregner utslippene fra landbruket i Gran kommune til over 40 000 tonn CO₂-ekvivalenter, med et potensiale til reduksjon opp mot 19 %. Utslippene fra landbruket i Jevnaker kommune er noe under 10 000 tonn CO₂-ekvivalenter, med et potensiale til reduksjon opp mot 22 %. Utslippene fra landbruket i Lunner kommune er noe under 15 000 tonn CO₂-ekvivalenter, med et potensiale til reduksjon opp mot 22 %. Vedlagt rapport viser en detaljert oversikt over hvordan potensiale for utslippskutt fordeler seg på ulike tiltaksområder.

Prosjektet vil satse på noen prioriterte tiltak (se listen i vedlagt prosjektbeskrivelse) hvor det mobiliseres bredt i hele landbruksnæringa på Hadeland. I dette prosjektet er det spesielt rollen som samfunnsutvikler og pådriver kommunene inntar - med stor vekt på kompetanseheving, praktisk tilrettelegging og veiledning. Hvor mye av potensialet for klimareduksjon prosjektet klarer å utløse avhenger dermed av hvor mange gårdbrukere prosjektet klarer å mobilisere.

Prosjektet har også som mål å rekruttere pilotgårder som gjennomfører flest mulig tiltak på egen gård med bruk av klima- og energikalkulatoren til Energigården. Disse pilotene vil kunne bli praktiske eksempler på hva som er praktisk og økonomisk gjennomførbart av klimatiltak på norske gårdsbruk per i dag og tallfeste faktisk klimareduksjon ved hjelp av klimakalkulatoren.

Hvilke virkninger, i tillegg til reduksjon i klimagassutslipp, vil tiltaket ha?

En del av tiltakene i prosjektet vil gi, i tillegg til en reduksjon i klimagassutslipp, en reduksjon i erosjon og avrenning til vassdrag. Dette er en svært viktig konsekvens for regionen, da vi dessverre har store utfordringer med vannkvalitet og økologisk tilstand i vassdragene. I tillegg har regionen en svært høy tetthet av den utvalgte naturtypen kalksjø, som dessverre også blir påvirket negativt av landbruket.

I tillegg vil mange av tiltakene i prosjektet være økonomisk gunstige for bonden. Dette vil kunne øke motivasjonen til bonden for å gjennomføre tiltakene og utvikle landbruket som næring. For eksempel vil kurs i humusoppbygging i jorda gi økt jordfruktbarhet som igjen gir økt avling.

Det er et mål at tiltakene som får støtte skal ha spredningspotensial og overføringsverdi til andre fagområder eller kommuner, og være nyskapende ved å prøve ut nye løsninger. Hvordan kan tiltaket bidra til noe av dette?

Vi tror at prosjektet kan vekke interesse også utenfor regionen, på både fylkes- og nasjonalt nivå, og at kunnskapen som opparbeides gjennom prosjektet kan videreformidles ut av regionen. Utfordringene landbruket på Hadeland står ovenfor er på ingen måte unike for regionen vår, slik at de aller fleste tiltak som inkluderes i prosjektet, har en overføringsverdi også til andre regioner og fylker.

Det er et mål å dokumentere prosjektet godt, slik at det lettere lar seg kopiere av aktører andre steder i landet på et senere tidspunkt.

Tiltaket vil medføre endringer i aktivitet eller utslipp. I den grad det er mulig å tallfeste effekten av tiltaket bør det foretas registreringer eller tellinger før og etter tiltaket er gjennomført. Hvilke registreringer eller tellinger kan gjennomføres for å fange opp effekten av tiltaket?

Energigården har utviklet en energi- og klimakalkulator for landbruket som vi vil bruke for å tallfeste effekten av ulike tiltak som gjennomføres. Kalkulatoren kan brukes til å beregne energibruk og klimagassutslipp på gårdsnivå. Energi- og klimakalkulatoren består av en 11-punktsliste- hvert med sine underpunkter. Punktene går på energieffektivisering, energikonvertering, godt skogbruk/god agronomi som øker karbonopptak og lagring, samt produksjon av fornybar energi. Systemgrensen for hvert av de 10 første punktene er selve gårdsbruket/landbrukssektoren, altså hele driftsarealet (eid og leid) pluss bygninger etc. Punkt 11 viser klimaeffekter som gården kan bidra med utenfor gårdens grenser.

Energigården har utviklet kalkulatoren videre slik at den kan brukes for å kalkulere klimaeffekt for landbruket på kommunenivå. Det benyttes et registreringsskjema for de deltakende kommunene hvor data fra hver kommune er lagt inn. Disse dataene legges inn i kalkulatoren, som regner ut hvilken energi- og klimanytte som kan oppnås for den enkelte kommunen. Formelverket i kalkylen bygger på parametere som er basert på vel innarbeidede normtall som er enkle å oppdatere ved behov. Kalkulatoren er bygget opp slik at parametere enkelt kan varieres. På denne måten kan man beregne reduksjon i energibruk, reduksjon i utslipp og økt opptak av karbon i ulike scenarioer.

Grunnlagsdata for landbruket på Hadeland ble registrert i kalkulatoren i 2017 i forbindelse med revisjon av landbruksplan og klimaplan. Det betyr at vi allerede har en baseline å måle og evaluere tiltakenes klimaeffekt ut ifra i prosjektet.

I tilfelle hvor virkemidler som kompetanseheving, veiledning e.l. benyttes, vil vi følge opp gårdbrukere i siste fase av prosjektet for å innhente tilbakemeldinger om hvilken nytte de har hatt av prosjektet og om det har ført til at de har gjennomført tiltak på eget gårdsbruk. Det vil bli gjort gjennom questbackundersøkelser, og gjennomførte tiltak som rapporteres inn vil bli registreres inn i energi- og klimakalkulatoren for Hadelandskommunene.

Se vedlagt rapport for mer informasjon.

Hvordan er søknaden politisk forankret?

I løpet av 2017 er det utarbeidet utkast til Landbruksplan for Hadeland 2018 - 2022 og Klimaplan 2018 - 2022 for de tre Hadelandskommunene. Alle disse planene inneholder tiltaket «Etablere prosjektet «Den dyktige bonden» - den dyktige bonden som tilpasser seg økonomisk optimalt, ved god ressursutnyttelse, er miljøvennlig og den beste klimabonden». Tiltaket/prosjektet er blitt prioriterte høyt av både politikere og administrasjon i regionen på workshop og arbeidsmøter som er arrangert i forbindelse med revisjon av klimaplanene. Både landbruksplanen og kommunenes klimaplaner skal sluttbehandles politisk våren 2018.

Gjennomføring

Hvem skal eie og vedlikeholde tiltaket når tiltaket er gjennomført?

Tiltak som gjennomføres på gårdsbruk vil eies og vedlikeholdes av gårdbrukere.

Hva er forventede driftsoppgaver og årlige driftsutgifter?

Forventede driftsoppgaver for kommunen er ansettelse av prosjektleder og kontorhold for denne, men det planlegges at prosjektmidler skal dekke alt av utgifter. Det vil derfor ikke påløpe ekstra driftsutgifter til kommunene, utover deres økonomiske bidrag inn i prosjektet.

Når planlegges arbeidet startet og avsluttet?

August 2018 til desember 2021.

Gjennomføringsplanen kan lastes opp som vedlegg eller beskrives nedenfor:

Foreløpig er gjennomføringsplanen/fremdriftsplanen kun utarbeidet for 2018 i påvente på at prosjektleder er på plass og fullstendig prosjektplan kan utarbeides. Det er viktig at prosjektleder får eierskap til dette.

Første halvdel av 2018 blir en forprosjektfase, hvor vi utvikler prosjektets form og innhold, søker om finansiering og sørger for god politisk forankring. Til dette vil det i all hovedsak brukes egeninnsats fra kommunene, Landbrukskontoret og Landbrukets fagråd.

Etter at prosjektleder er på plass vil denne kunne være med å videre gi innhold til prosjektet. Siste halvdel av 2018 vil det bli utarbeidet en mer detaljert prosjektplan, initiere samarbeid med sentrale aktører og sørge for at prosjektet er godt kjent i kommunene og næringen.

Resterende prosjektperiode vil bli satt av til gjennomføring av tiltak og oppfølging av dette. Det skal gjennomføres fagdager, markvandring, kurs og demonstrasjoner. Det skal også etableres ulike piloter og demonstrasjonsområder innenfor denne perioden. I tillegg vil prosjektleder kunne fungere som en rådgiver mot den enkelte gårdbruker.

Se oversikt over fremdriftsplan i vedlagt prosjektskisse.

Beskriv hvorfor økonomisk støtte vil være utløsende for at tiltaket blir gjennomført:

Det planlagte prosjektet er av såpass omfang at det ikke vil være mulig å inkludere i kommunenes daglige drift og det er derfor helt nødvendig å finne ekstern finansiering.

Kostnadsoverslag / Budsjett

Utgifter til gjennomføring av tiltaket	Beløp uten mva
Prosjektleder - lønn	2 100 000
Driftsmidler	350 000
Tiltak	525 000
Arbeidskostnader/egeninnsats	625 000
Total sum	3 600 000

Finansiering

Finansiering av tiltak	Beløp uten mva
Samlet kostnad ved tiltak(ene)	3 600 000
- Andre offentlige tilskudd	1 000 000
- Annen finansiering	0
- Egne midler	1 225 000
= Omsøkt tilskudd fra miljøforvaltningen	1 375 000

Kan tiltaket/deler av tiltaket gjennomføres med mindre tilskudd enn omsøkt? Ja

Prosjektet kan gjennomføres i mindre skala, ved å redusere størrelsen på stillingen til prosjektleder og samtidig redusere antall tiltak gjennomført gjennom prosjektet. Evt at man finner finansiering gjennom andre kilder.

Utdyping finansiering

Er noe av finansieringen annet enn kommunale midler eller klimasats-midler? Får eller har tiltaket mottatt eksterne midler av noe slag? Nei

Har tiltaket søkt/bedt om eksterne midler, men ikke fått svar enda? Ja

Oppgi type midler, beløp og vilkår:

Det er søkt om tilskudd fra Fylkesmannen sine skjønnsmidler til fornyings- og innovasjonsprosjekter, men vi har ikke mottatt noe svar enda.

Det planlegges i tillegg å søke om midler fra ulike tilskuddsordninger til konkrete tiltak. Aktuelle finansieringskilder her er Klima- og miljøprogrammet til Fylkesmannen i Oppland og klima- og miljødepartementet sine tilskuddsordning - tilskudd til vassmiljøtiltak - generell vassforvaltning. Eventuelle tilskudd fra disse ordningene er vist i finansieringsplan som andre offentlige tilskudd.

Har tiltaket søkt/bedt om andre offentlige midler, men ikke fått slik støtte? Nei

Vedlegg

 Prosjektskisse Den dyktige bonden.docx (Prosjektbeskrivelse)

 Rapport - Energi- og klimadata med tiltakliste for Hadeland.pdf (Utvidet rapport)

Merknad:

Vedlagt rapport fra Energigården med energi- og klimadata er kun til internt bruk og på vegne av Energigården ber vi om at denne ikke legges ut offentlig eller videreformidles.

[sign] Gro Vestues for Landbrukskontoret for Hadeland

Leveret 15.02.2018